

гляді на розрахунок першої та другої точок беззбитковості, який розраховується на основі динаміки реальних витрат. Визначений інтервал ефективності свідчить, що суспільно ефективні витрати знаходяться в діапазоні від 0,53 коп. до 0,82 коп. за проїзд однієї людини. Якщо витрати, кількість перевезених пасажирів та доход від перевезень знаходитимуться в інтервалі ефективності, то це означає, що раціональну алокацію ресурсів не порушено і робота даного підприємства в цілому є вигідним.

Література

1. Кларк Дж. Б. Распределение богатства. – М.: ИЛ, 1934. – Електронний документ. – [режим доступу] – www.gumfak.ru
2. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. - М.: Дело Лтд., 1994. – 760 с.
3. Маршалл А. Принципы экономической науки. - Електронний документ. – [режим доступу] – www.ek-lit.narod.ru/mar502.htm
4. Кондратьев Н.Д. Основные проблемы экономической статики и динамики: Предварительный эскиз. М.: Наука, 1991. - Електронний документ. – [режим доступу] – www.society.polbu.ru
5. Малахова Н.Б. Мікроекономічна теорія виробництва та витрат. Навчальний посібник. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 180 с (Укр. мова)
6. Джон Р. Хикс. Стоимость и капитал. – Електронний документ. – [режим доступу] – www.polbu.ru
7. Рой Харрод Теория экономической динамики: Пер. с англ. В.Е. Маневича /Под ред. В.Г. Гребенникова. - М.: ЦЭМИ, 2008. - 210 с.
8. Кондратьев Н.Д., Яковец Ю. В. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. - Електронний документ. – [режим доступу] – www.polbu.ru
9. Вехи экономической мысли. Том 1. Теория потребительского поведения и спроса. – Издательство: Экономическая школа, 1999 г. – 384 с.

Цветнова О.В.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВУГЛЕВИДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ. Господарство країни, включаючи й об'єкти всіх форм власності, що розташовані на її території, є єдиною системою, що потребує виваженого і комплексного управління. Орієнтація на розвиток ринкових відносин, інтеграцію економіки України у систему світового господарства управління державною власністю повинно здійснюватися за допомогою таких методів, які би забезпечували виконання загальнодержавних програм економічного і соціального розвитку і не суперечили ринковим принципам. Значне скорочення державного сектору, що відбувається останнім часом, вимагає підвищення ефективності його

функціонування в контексті забезпечення соціально-економічного росту регіонів і країни в цілому. А, отже основним критерієм ефективності управління державною власністю повинно бути досягнення соціального ефекту та максимально можливого позитивного показника фінансового результату за умови збереження державного майна.

Постановка завдання. Метою статті є дослідити в умовах сучасних відносин власності зацікавленість сторін конфлікту інтересів щодо визначення фінансового результату вуглевидобувних підприємств та використання при цьому елементів методу бухгалтерського обліку.

Результати. До об'єктів державної власності відносяться підприємства вугільної галузі, яка є однією з основних складових енергетичної безпеки країни, оскільки запасів високоякісного вугілля потенційно достатньо (до 200 млрд. т) для забезпечення тривалої перспективи функціонування галузі. У структурі запасів органічного палива України на вугілля припадає 95 % і за прогнозними даними рівень споживання вугілля у найближчі десятиріччя зростатиме. 75% видобутого вугілля в Україні використовується в якості палива, 25% - в якості технологічної сировини для потреб чорної металургії, хімічної промисловості та інших галузей. Тобто вугільна промисловість є стратегічною галуззю держави. Тим паче, розвиток вугільної промисловості стає перспективним на тлі суттєвого зростання світових цін на природний газ.

Проте останнім часом у галузі спостерігаються кризові тенденції, виникнення і поглиблення яких пов'язано, в тому числі, і з трансформацією економіки країни. Вугільна галузь знаходиться в кризовому стані за економічними, технічними і соціальними показниками. Обсяги видобутку вугілля за останні роки значно скоротилися. Нові умови господарювання, до яких більшість вугільних підприємств виявилися не пристосованими, потребують здійснення структурної реформи галузі.

Спостерігається тенденція до зменшення виробничих потужностей та до поглиблення проблем галузі, а саме:

- відсутність ринкових механізмів формування ціни на продукцію внаслідок чого собівартість вугільної продукції значно перевищує її ціну;
- несвоєчасні та неповні розрахунки покупців за відвантаженою продукцією вугільних підприємств;
- наявність значної кредиторської заборгованості із розрахунків з постачальниками, із платежів до бюджету і до фондів соціального страхування, із розрахунків з оплати праці;
- високий рівень морального та фізичного зносу виробничого і невиробничого фондів;
- низький рівень техніки безпеки та охорони праці в галузі;
- виникнення соціально-економічних і екологічних проблем, у зв'язку із закриттям шахт;
- депресивність регіонів, в яких містоутворюючими підприємствами є підприємства вуглевидобувної галузі;
- низька інвестиційна привабливість підприємств галузі.

Найбільшим по видобутку кам'яного вугілля в Україні є Донецькій басейн, в якому функціонує більше 200 шахт, 50 % з яких забезпечує економіку країни високоякісним коксівним вугіллям. Але собівартість вугілля, що видобувається в даному регіоні, є дуже високою, що пов'язано з невеликою потужністю та глибоким заляганням пластів. У зв'язку з цим більшість шахт є нерентабельними і найбільш неперспективні повинні поступово закритися, а інші – підлягти суттєвій реконструкції і модернізації. Але закриття збиткових шахт призведе до серйозних економіко-соціальних проблем, оскільки з діяльністю вуглевидобувних підприємств пов'язана зайнятість майже 40 % міського населення Донецької області.

Однією з основних причин, що призвели вугільну галузь до такого скрутного становища, є відсутність ринкових механізмів формування ціни на вугільну продукцію. Так, ціни на дану продукцію фіксуються за умови дії ринкових цін на засоби матеріально-технічного постачання. Створення посередницької компанії ДП «Вугілля України» та оптового ринку енергетичного вугілля, з одного боку, гарантує вуглевидобувним підприємствам повну та своєчасну оплату за поставлену продукцію, а з іншого боку, позбавляє галузь здорової конкуренції, оскільки ця компанія встановлює майже однакові ціни на вугільну продукцію, не враховуючи її якості. Встановлення Мінвуглепромом фіксованих цін на вугілля у багатьох випадках і є причиною збитковості вуглевидобувних підприємств.

Вугільна промисловість відносить до галузей, яким надається державна допомога, але, як показав досвід минулих років, наданням державних дотацій цю проблему вирішити не можна, у той час, як розмір цих дотацій є дуже вагомим для держбюджету країни. У своєму дослідженні Ю.В. Левченко [4] вказує, що досвід державного управління України багатий роздаванням регіональних і галузевих субсидій і що така практика, разом із рядом інших причин, призвела до значного зниження рівня конкурентоспроможності держави. Ю.В. Левченко окреслює такі основні причини великих обсягів та негативного впливу державних субсидій на економіку країни:

- високий рівень корумпованості державної влади, що заважає ефективному розподілу субсидій;
- постійна політична боротьба, поза якою втрачає актуальність питання реформування системи державного субсидіювання;
- відсутність ефективного системи контролю за використанням наданої допомоги;
- несвоєчасність та зволікання виконання рішень державної влади на місцях, що перешкоджають впровадженню навіть ефективних законопроектів;
- складність отримання інформації щодо конкретних показників використання наданих субсидій;
- реформи влади існують лише на стадії розробки і не доходять до стадії впровадження;
- галузева та регіональна спрямованість державних субсидій в Україні;
- відсутність ефективного системи інноваційного розвитку галузей та регіонів та ін. [4].

З цього видно, що на заваді реформування системи державного субсидювання в Україні стоять не лише економічні, а й політичні чинники.

Так в чому глибинна причина занепаду вітчизняної вугільної галузі, яку не рятують багатомільярдні державні субсидії, і чому гальмується процес приватизації державних вугільних підприємств? Щоб відповісти на це запитання необхідно простежити рух вугілля від шахт до споживачів, який відбувається у двох напрямках:

- вугілля – кокс – метал;
- вугілля – теплові електростанції – електроенергія.

Всі металургійні і коксохімічні підприємства України знаходяться у приватній власності, в той час, як занепалі та нерентабельні вуглевидобувні підприємства – у державній. Тобто товарно-грошові потоки державних шахт попали у залежність від приватних інтересів декількох фінансово-економічних груп, економічні вигоди яких забезпечуються наступним чином:

- приватні коксохімічні підприємства забезпечуються недорогим коксівним вугіллям державних вуглевидобувних підприємств, у той час, як перевищення собівартості такого вугілля над оптовою ціною покривається з державного бюджету;

- продаж державним шахтам за максимально високими цінами шахтного обладнання;

- приватні збагачувальні фабрики забезпечуються роботою за рахунок вугілля державних шахт.

Таким чином, інтереси фінансово-промислових груп забезпечуються за рахунок державних фінансових вливань в результаті спотвореного поєднання ринкового механізму, монополії та політики державного протекціонізму. Що призвело до збагачення окремих фінансово-промислових груп та занепадання вугільної галузі, що знаходиться у державній власності. Вуглевидобувні підприємства, не маючи можливостей впливати на дану ситуацію, втратили стимули для раціонального використання фінансових, трудових і матеріальних ресурсів. Все, що їм залишається, це доводити необхідність збільшення розміру державних субсидій, що, в свою чергу, призводить до дедалі більших зловживань і розкрадання бюджетних коштів в середині самої галузі.

Внаслідок вищевказаних причин вугільна галузь України опинилась в середині конфлікту інтересів щодо функціонування вугільних підприємств, їх фінансового стану й, відповідно, фінансових результатів діяльності, оскільки у кожній стороні існують свої інтереси, які часто є протилежними.

Конфлікт інтересів щодо формування фінансових результатів у вугільній галузі України має специфічні особливості, у зв'язку з тим, що:

- 1) підприємства вугільної галузі (за незначним виключенням) знаходяться у державній власності;
- 2) вуглевидобувні підприємства є збитковими і потребують значних вкладень на модернізацію;
- 3) державні підприємства галузі отримують бюджетні субсидії;
- 4) вугільна галузь є складовою енергетичної безпеки держави;

5) підприємства вуглевидобувної галузі забезпечують інтереси приватного сектору економіки;

б) більшість шахт є містоутворюючими підприємствами.

Звідси випливають цілі, які мають різні сторони конфлікту інтересів у вугільній галузі України, щодо основного показника фінансового стану вуглевидобувних підприємств – фінансового результату їх діяльності (рисунок 1.). Величина фінансового результату визначається за даними і на основі оцінок, що використовуються в бухгалтерському обліку. Так, на його значення здійснює значний вплив облікова політика, яка є інструментом, за умови грамотного використання якого можна розв’язувати задачі стратегічного розвитку підприємства шляхом оптимізації фінансових результатів. Але таких результатів можна досягнути за умови розробки та використання оптимальної облікової політики.

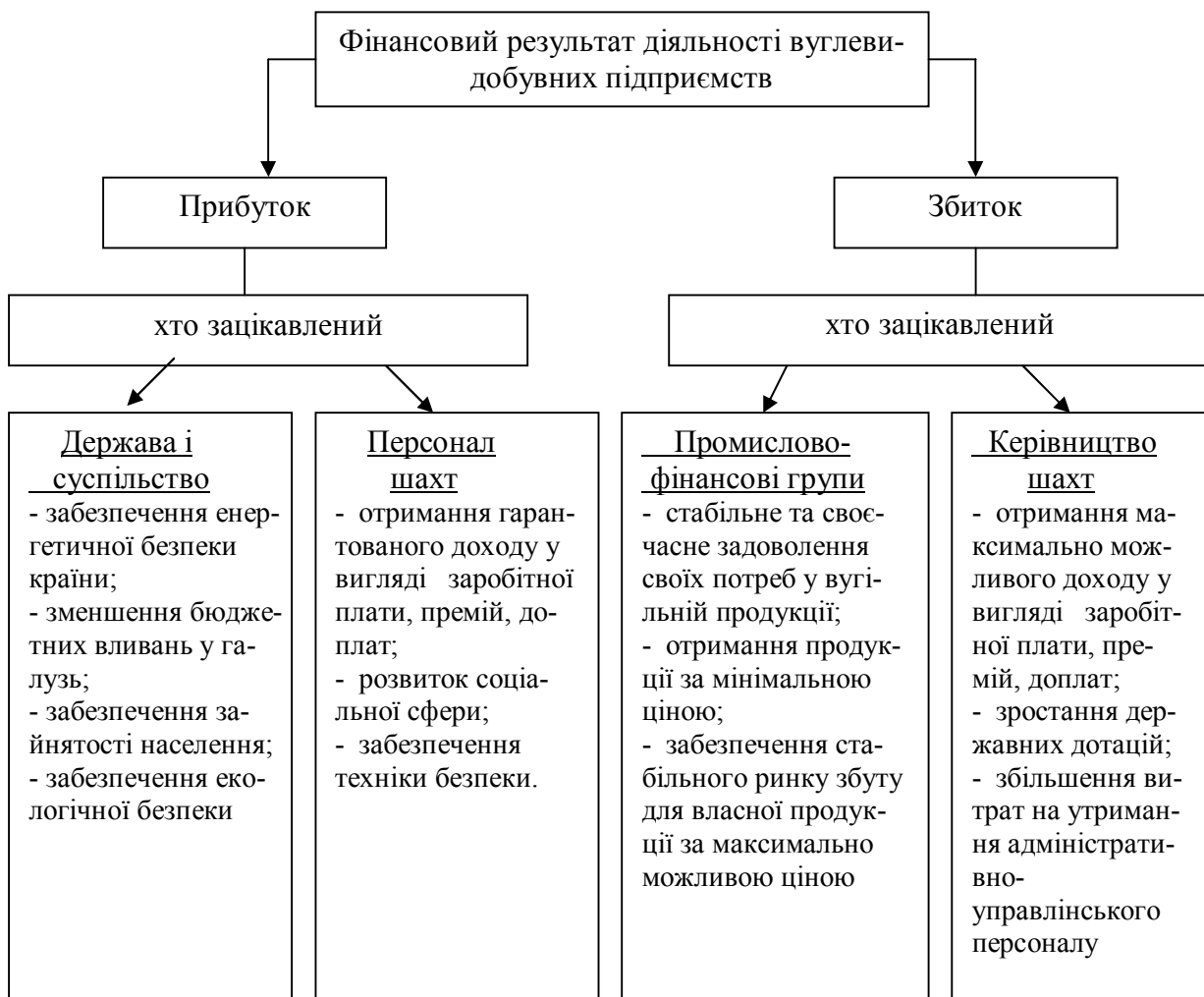

Рисунок 1. – Зацікавленість сторін конфлікту інтересів щодо фінансового результату діяльності вуглевидобувних підприємств України

Основною проблемою, що перешкоджає розповсюдженню оптимізації облікової політики, є відсутність стандарту, який би регламентував формування

облікової політики. Самостійність, яка надана суб'єктам господарювання у цьому питанні, не призвела до позитивних результатів, а сприяла тому, що при формуванні облікової політики керівники і бухгалтери спираються на власне суб'єктивне судження та не оцінюють результат використання того чи іншого методу обліку.

Інформація, що формується у бухгалтерському обліку відображається у фінансовій звітності, основною метою складання якої є надання користувачам для прийняття оптимальних рішень достовірної, правдивої, неупередженої та своєчасної інформації про фінансово-майновий стан та фінансові результати діяльності підприємства. Звіт про фінансові результати надає інформацію про результати діяльності підприємств за певний період, про те які ресурси при цьому було затрачено, надає можливість оцінити якість прибутку. Але дані, які наводяться в звіті, повинні бути більш розгорнутими та надавати повну і неупереджену інформацію про результати діяльності підприємства. Тобто, на нашу думку, фінансовий результат діяльності вуглевидобувних підприємств повинен формуватися на основі оптимальної облікової політики, яка передбачає використання найбільш економічно доцільних для вугільної галузі методів обліку, а інформація про нього – повинна більш повно і детально відображатися у фінансовій звітності.

Література

1. А.И.Амоша, Е.Н.Братков, Л.Н.Рассуждай. Адаптация организационных структур управления угольной промышленности Украины к рыночным условиям хозяйствования // Журнал „Уголь Украины”, №1 январь 2005. С. 16-20.
2. А. Щербак. Державні субсидії та їх вплив на чесну конкуренцію // Монітор конкурентоспроможності. – 2007. – С. 74-75. Джерело доступу: www.compete.org.ua.
3. Державна цільова економічна програма „Українське вугілля ” на 2010-2015 роки. Джерело доступу: <http://civic.kmu.gov.ua>
4. Левченко Ю.В. Державні субсидії як перепона розвитку конкурентоспроможності країни. Джерело доступу: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Economics/42636.doc.htm